

Sygn. akt VI ACa 546/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Beata Waś

Sędzia SA – Grażyna Kramarska

Sędzia SO del. – Grzegorz Tyliński (spr.)

Protokolant – sekr. sądowy Martyna Arcon

po rozpoznaniu w dniu 14 września 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa S. Z.

przeciwko (...)

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 8 maja 2018 r., sygn. akt XXV C 422/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) na rzecz S. Z. kwotę 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 546/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 marca 2017 r. S. Z. wnosił o: 1) pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego – wyroku zaocznego Sądu Wojewódzkiego w W.z dnia 12 listopada 1996 r. (sygn. akt I C 1285/96) zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 24 lipca 1997 r., zasądzonego solidarnie od S. Z., M. W., W. Z., J. J. na rzecz powoda Skarbu Państwa – (...) w W. kwotę 21 192,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 1995 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2 000 zł kosztów procesu; 2) pozbawienie w części, co do kwoty 2 250,78 zł, wykonalności tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy (...) w W.w dniu 14 listopada 2002 r. (sygn. akt I Nc 8401/02), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 29 marca 2006 r. nakazującego pozwanym J. J., W. Z., M. W. oraz S. Z., by zapłacili solidarnie (...) w W. kwotę 4 217,52 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 9 sierpnia 2001 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Pozwany (...) w W. wnosił o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 8 maja 2018 r. (sygn. akt XXV C 422/17) Sąd Okręgowy w Warszawie: I) pozbawił wykonalności w całości w stosunku do S. Z. tytuł wykonawczy w postaci wyroku zaocznego Sądu Wojewódzkiego w W.z dnia 12 listopada 1996 r., sygn. akt I C 1285/96, zaopatrzony w klauzulę wykonalności z dnia 24 lipca 1997 r.; II)

pozbawił wykonalności w części – co do kwoty 845,48 zł w stosunku do S. Z. tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy (...) w W.z dnia 14 listopada 2002 r. (sygn. akt I Nc 8401/02) zaopatrzone w klauzulę wykonalności z dnia 29 marca 2006 r.; III) oddalił powództwo w pozostałym zakresie; IV) obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania. Rozstrzygnięcie to zapadło w następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Wyrokiem zaocznym z dnia 12 listopada 1996 r. (sygn. akt I C 1285/96) Sąd Wojewódzki w W.zasądził solidarnie od S. Z., M. W., W. Z., J. J. na rzecz powoda Skarbu Państwa – (...) w W. kwotę 21 192,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 1995 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2 000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nadając temu rozstrzygnięciu rygor natychmiastowej wykonalności. Na tej podstawie zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne (sygn. akt Km 256/97) które zostało umorzone postanowieniem z dnia 19 grudnia 1997 r. na podstawie art. 825 pkt 1 k. p. c. – na wniosek wierzyciela. Kolejne postępowanie egzekucyjne na podstawie tego tytułu wykonawczego prowadzone było przeciwko S. Z. pod sygn. Km 183/02. W wyniku tego postępowania zajęte zostały udziały dłużnika w Spółce z o. o. (...). Akta komornicze dotyczące tego postępowania zostały zniszczone po upływie terminu do ich przechowywania. Po raz trzeci postępowanie egzekucyjne na podstawie tego tytułu wykonawczego – wyroku zaocznego ówczesnego Sądu Wojewódzkiego w W.z dnia 12 listopada 1996 r. zostało zapoczątkowane wnioskiem wierzyciela z dnia 5 lutego 2016 r. Postępowanie do nadal się toczy pod sygn. akt komorniczych Km 1517/16 (a prowadzone jest przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) w W.).

Sąd Okręgowy dokonał również ustaleń co do nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym w dniu 14 listopada 2002 r. przez Sąd Rejonowy (...) w W.(sygn. I Nc 8401/02) m. in. przeciwko S. Z., który to tytuł wykonawczy również był podstawą wszczęcia egzekucji prowadzonej przez Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) w W.pod sygn. akt Km 1517/16.

W tak ustalonych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo podlegało częściowemu uwzględnieniu. Podstawę roszczeń powoda stanowił art. 840 § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w myśl którego dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne.

W ocenie Sądu I instancji zaprezentowany przez powoda wywód co do konieczności umorzenia tak dochodzonej przez (...)wierzyciela nie był zasadny. Powód w tym zakresie wskazywał na art. 23 ust. 6 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (t. pierw. Dz. U. Nr 158, poz. 1121 ze zm., t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1256 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 października 2011 r., zgodnie z którym (...)umarza należność w całości, gdy postępowanie egzekucyjne zostało umorzone w całości z urzędu. Zgodnie zaś z art. 823 k. p. c. w jego ówczesnym brzmieniu postępowanie egzekucyjne umarza się z mocy samego prawa, jeżeli wierzyciel w ciągu roku nie dokonał czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub nie zażądał podjęcia zawieszono postępowania, przy czym powyższy termin biegnie od dnia dokonania ostatniej czynności egzekucyjnej, a w razie zawieszenia postępowania – od ustania przyczyny zawieszenia. Tymczasem w ocenie Sądu Okręgowego ustawa o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy weszła w życie dopiero z dniem 1 października 2006 r. Wskazywane postępowanie egzekucyjne zostało umorzone na wniosek wierzyciela (art. 825 pkt 1 k. p. c.), a ponadto postanowienie w tym zakresie wydano w dniu 19 grudnia 1997 r. – a zatem w dacie, w której wskazywana przez powoda regulacja jeszcze nie obowiązywała. Tym samym (...)nie miał obowiązku umorzenia takiego postępowania i dopuszczalne było złożenie kolejnego wniosku egzekucyjnego.

Sąd Okręgowy uznał jednak, iż zasadne były twierdzenia powoda co do upływu terminu przedawnienia roszczeń wynikających z wyroku zaocznego Sądu Wojewódzkiego w W.z dnia 12 listopada 1996 r. W tym zakresie Sąd I instancji zwrócił uwagę na treść art. 125 § 1 k. c. wskazując, iż termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, przy czym rozpoczyna on bieg od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne (art. 120 § 1 k. c.). Za termin wymagalności roszczenia

Sąd Okręgowy przyjął dzień 25 lipca 1997 r. – dzień po nadaniu wyrokowi zaocznemu klauzuli wykonalności. Jakkolwiek na podstawie tego tytułu wykonawczego zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne (co wobec treści art. 123 § 1 k. c. przerwało bieg przedawnienia), jednakże zostało ono umorzone na wniosek wierzyciela. Sąd I instancji zważył tu, iż umorzenie postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela niweczy skutki przerwy przedawnienia spowodowanej złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. W tym zakresie Sąd ten odwołał się do dorobku orzeczniczego Sądu Najwyższego wskazując na poglądy zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 listopada 2014 r. (sygn. akt II CSK 196/14) oraz w uchwale z dnia 5 października 2016 r. (sygn. akt III CZP 52/16). Skoro zatem postępowanie w sprawie Km 256/97 zostało w grudniu 1997 r. umorzone na wniosek wierzyciela, wszczęcie tego postępowania nie przerwało biegu przedawnienia należności pozwanego (...), wynikających z wyroku zaocznego Sądu Wojewódzkiego z dnia 12 listopada 1996 r.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, iż w jego ocenie również wszczęcie kolejnego postępowania egzekucyjnego – tego, które toczyło się pod sygn. akt komorniczych Km 183/02 nie spowodowało przerwania biegu przedawnienia. Odwołując się do poglądów Sądu Najwyższego wyrażonych w wyroku z dnia 10 października 2003 r. w sprawie o sygn. akt II CK 113/02, zgodnie z którymi do oceny skutków prawnych wniosku o wszczęcie egzekucji w razie jej umorzenia na podstawie art. 823 k. p. c. stosuje się odpowiednio art. 182 § 2 k. p. c. oraz do orzecznictwa sądów powszechnych, zważono, iż w takich przypadkach przedawnienie roszczeń należy liczyć tak, jakby nie nastąpiła przerwa w biegu okresu przedawnienia. Zgodnie bowiem z art. 182 § 2 k. p. c. umorzenie postępowania zawieszono w pierwszej instancji nie pozbawia powoda prawa ponownego wytoczenia powództwa, jednakże poprzedni pozew nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Tę regulację należy zastosować odpowiednio do wniosku o wszczęcie egzekucji, w wypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k. p. c.

W takiej sytuacji – skoro dziesięcioletni bieg przedawnienia należności pozwanego rozpoczął się po przerwie w dniu 25 lipca 1997 r. i nie został skutecznie przerwany, należność powoda uległa przedawnieniu w dniu 24 lipca 2007 r., a tym samym zarzut przedawnienia roszczenia stwierdzonego wskazanym tytułem wykonawczym okazał się być zasadnym, co skutkowało pozbawieniem wykonalności w stosunku do powoda S. Z. tytułu wykonawczego – wyroku zaocznego Sądu Wojewódzkiego w W..

W zakresie drugiego ze zgłoszonych roszczeń przeciwegzekucyjnych – dotyczących roszczeń odsetkowych wynikających z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy (...) Sąd Okręgowy uznał je za zasadne do kwoty 845,48 zł jako obejmującej okres trzyletni od dnia 4 lutego 2013 r. do dnia 5 lutego 2016 r. to jest do dnia wystąpienia przez (...)z wnioskiem egzekucyjnym.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 maja 2018 r. wniósł pozwany (...) w W. zaskarżając go w części – w zakresie punktu I) i IV). Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

- 1) naruszenie art. 233 § 1 k. p. c. poprzez błędne przyjęcie, że w wyniku wszczęcia postępowania egzekucyjnego w sprawie o sygn. akt Km 183/02 nie nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia roszczenia wynikającego z wyroku zaocznego, sygn. akt I C 1285/96, co w konsekwencji doprowadziło do uznania, iż doszło do jego przedawnienia;
- 2) naruszenie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez jego niezastosowanie.

Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w zakresie żądania pozbawienia wykonalności w całości tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Wojewódzkiego w W. z dnia 12 listopada 1996 r. (sygn. akt I C 1285/96) z klauzulą wykonalności z dnia 24 lipca 1997 r. oraz w zakresie żądanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie może być uznana za zasadną, albowiem podniesione w niej zarzuty nie są trafne.

Przede wszystkim zwrócić należy uwagę, iż – mając na względzie zakres zaskarżenia oraz treść podniesionych zarzutów i ich uzasadnienie – apelujący w apelacji kwestionuje stanowisko Sądu Okręgowego co do braku przerwania biegu przedawnienia poprzez zainicjowanie postępowania egzekucyjnego, jakie prowadzone było przez Komornika sądowego Rewiru (...) przy Sądzie Rejonowym (...). Zwrócić należy uwagę, iż jak wynika z pisma obecnego Komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym (...) w W.z dnia 21 listopada 2016 r. (karta 30 akt sądowych) to postępowanie egzekucyjne uległo umorzeniu z mocy prawa. W ówczesnym stanie prawnym jedyną podstawą do umorzenia postępowania z mocy prawa był art. 823 k. p. c. Powyższa okoliczność prowadzi do wniosku, iż ustalenia Sądu Okręgowego, co do tego, iż postępowania o sygn. Km 183/02 zostało umorzone na podstawie art. 823 k. p. c. było prawidłowe. Zwrócić należy uwagę, iż art. 823 k. p. c. przewidywał niejako dwa rodzaje sytuacji procesowych, w których dochodziło do umorzenia z mocy samego prawa – brak czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub brak zażądania podjęcia zawieszonoego postępowania. Obie te sytuacje procesowe wywodzą się jednak z bezczynności wierzyciela, który pomimo zainicjowania postępowania egzekucyjnego nie podejmuje dalszych czynności koniecznych do jego efektywnego prowadzenia. W takiej sytuacji nie sposób byłoby odmówić dłużnikowi jakiegokolwiek ochrony, w szczególności z tej przyczyny, iż w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k. p. c. wierzyciel w dowolnym momencie może wszcząć kolejne postępowanie egzekucyjne. W procesie prawodawca wprowadził do obrotu art. 182 § 2 k. p. c. wskazując, iż złożenie pozwu w sprawie, która zakończyła się umorzeniem nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, a zatem w szczególności skutku, o którym mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k. c. Mając na względzie, iż podobne względy przemawiają za udzieleniem dłużnikowi w postępowaniu egzekucyjnym ochrony takiej, jaką uzyskuje pozwany w procesie, należy opowiedzieć się za dopuszczalnością – poprzez art. 13 § 2 k. p. c. – stosowania regulacji z art. 182 § 2 k. p. c. również w postępowaniu egzekucyjnym. Podobne rozważania legły u podstaw stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 kwietnia 2011 r. (sygn. akt IV CSK 439/10), w którym Sąd ten wskazał, iż Do skutków prawnych umorzenia egzekucji sądowej ex lege ma zastosowanie przepis art. 182 § 2 k. p. c. w zw. z art. 13 § 2 k. p. c. Zwrócić należy uwagę, iż pogląd ten wyrażany był również we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego – m. in. w wyroku z dnia 10 października 2003 r. (sygn. akt II CK 113/02, orzeczenie opublikowane w zbiorze Orzecznictwo Sądów Polskich za rok 2004 nr 11, poz. 141), przytaczanym już przez Sąd Okręgowy w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, w którym zważono, iż Termin przedawnienia roszczenia banku wobec osoby niebędącej przedsiębiorcą wynosi trzy lata. Złożenie przez bank wniosku o wszczęcie egzekucji przerywa bieg przedawnienia. Do oceny skutków prawnych wniosku o wszczęcie egzekucji w razie jej umorzenia na podstawie art. 823 k. p. c. stosuje się odpowiednio art. 182 § 2 k. p. c. Powyższe poglądy Sąd Apelacyjny w tym składzie w pełni podziela.

Rozważania te prowadzą do wniosku, iż stanowisko Sądu Okręgowego co do tego, iż wszczęcie przez pozwanego (...) egzekucji na podstawie wyroku zaocznego ówczesnego Sądu Wojewódzkiego w W.z dnia 12 listopada 1996 r. było prawidłowe. W odpowiedzi na argumentację zawartą w uzasadnieniu zarzutu zwrócić należy uwagę, iż brak jest możliwości zróżnicowania skutków pozwu inicjującego postępowanie zakończone umorzeniem od tego, jakie czynności zostały w tym postępowaniu podjęte. Zauważyć należy, iż – lege non distinguente – zakres normowania art. 182 § 2 k. p. c. nie jest uzależniony od stopnia zaawansowania postępowania dowodowego. Jeżeli zachodzą okoliczności określone w hipotezie tego przepisu (umorzenie postępowania zawieszonoego w pierwszej instancji), pozew inicjujący takie postępowanie nie wywołuje żadnych skutków prawnych, niezależnie od zakresu czynności podejmowanych w sprawie. Skutek wskazany w art. 182 § 2 k. p. c. osiągnąć jest zatem również w sytuacji, w której w sprawie podejmowano już czynności, a nawet zgromadzono znaczną część materiału dowodowego. Podobne spostrzeżenie należy uczynić co do stosowania art. 182 § 2 k. p. c. w postępowaniu egzekucyjnym – bez znaczenia jest tu, jakiego rodzaju czynności podejmowano w takim postępowaniu oraz czy były one skuteczne. Umorzenie postępowania na podstawie art. 823 k. p. c. rodzi następstwa wskazane w art. 182 § 2 k. p. c. niezależnie od czynności podejmowanych w tym postępowaniu egzekucyjnym. Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, iż nawet przy

przyjęciu, iż w toku postępowania prowadzonego przez Komornika sądowego pod sygn. Km 183/02 podejmowano czynności egzekucyjne, co do których brak jest stosownych ustaleń przez Sąd Okręgowy (bo tak w istocie interpretować tu należy zarzut naruszenia art. 233 § 1 k. p. c.), kwestia ta okazała się być całkowicie obojętna dla oceny konsekwencji umorzenia tego postępowania z mocy samego prawa. Zarzut taki należało zatem uznać za niezasadny. Na marginesie zwrócić należy uwagę, iż Sąd I instancji – wbrew zarzutom apelacji – dokonał ustaleń co do zajęcia w toku tego postępowania służących dłużnikowi udziałów w Spółce (...).

Za niezasadny należało również uznać drugi z podniesionych w apelacji zarzutów – dotyczący kosztów postępowania. Jakkolwiek rację ma apelujący, iż z dniem 27 października 2016 r. weszły w życie przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1667), a wobec wszczęcia niniejszego postępowania w dniu 1 marca 2017 r. zastosowanie powinny w tym zakresie znaleźć przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t. jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 265) w brzmieniu obowiązującym w dacie wytoczenia powództwa. Niewątpliwie kwestii tej Sąd Okręgowy w pisemnych motywach rozstrzygnięcia nie wyjaśnił w sposób przejrzysty. Zwrócić jednak należy uwagę, iż zgodnie z § 15 ust. 3 pkt 3) powyższego rozporządzenia opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to w szczególności wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie. Mając na uwadze, iż sprawa niniejsza była złożona pod względem prawnym, zaś jej rozpoznanie obejmowało konieczność oceny skutków umorzenia postępowania egzekucyjnego (różnych postępowań egzekucyjnych, jakie toczyły się na podstawie wyroku Sądu Wojewódzkiego w W.z dnia 12 listopada 1996 r. i umarzone były na różnych podstawach), podwyższenie stawki minimalnej o 1/3 znajduje swoje uzasadnienie. Na marginesie zwrócić należy uwagę, iż wnioski kosztowe pełnomocnika powoda w tym zakresie dalej idące – w toku postępowania domagał się on przyznania zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 oraz 391 § 1 k. p. c. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa procesowego ustalone na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.), jak dla strony reprezentowanej w obu instancjach przez tego samego pełnomocnika.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji.